

Становище

за докторската дисертация на Галин Дурев на тема „Геополитически аспекти в стратегията за национална сигурност на Руската федерация до 2020 г. – доктрини и реалност

от проф. Антоний Тодоров, д.п.н., Нов български университет, специалност 3.3.

Политически науки

Представената работа е по несъмнено актуален проблем – очертаващата се съществена трансформация на международната система след установяването на петнадесетгодишната хегемония на САЩ в резултат на края на Студената война. Галин Дурев се е заел с разсъждение на равнището на геостратегията, като мобилизира теоретичния потенциал на класическата геополитика и политическия реализъм. Дисертацията е оформена в съответствие с академичните критерии, стилът също отговаря на изискванията, системата за цитиране на използваните източници е коректна, мобилизираната литература по изследвания проблем е адекватна и достатъчно пълноценна. Авторът демонстрира отлично познаване на материята и на релевантните източници, както и на вече разработените теоретични подходи.

Дисертацията е построена по логичен модел, следващ добрите академични практики и собственото разбиране на предмета на изследването. Уводът поставя проблематиката, формулира обект и предмет на изследването, полага свързаните с това изследователски задачи, прави нужните ограничения и уговорки (което винаги е гаранция за добросъвестно отношение към изследването), въвежда основните теоретични източници и операционализирани понятия, с което ще бъде направено изследването. Първата глава се занимава с валидните и доминиращи теоретични разбирания на терена на политическия реализъм и геополитиката в интелектуалния живот, експертните среди и политическия елит на Руската федерация. Втората глава прави критичен анализ на „Стратегията за национална сигурност на Руската федерация до 2020 г.“ – основният политически (но според автора също теоретичен и доктринален) документ, позволяващ да разберем съвременните геополитически представи в днешна Русия. Третата глава съпоставя руската геополитическа визия на реалностите на международните отношения в XXI век и оценява критично действащата геополитическа стратегия на Руската федерация, целяща трансформация на еднopolюсната международна система в многополюсна, или с други думи – целяща оспорването на геополитическата хегемония на САЩ, възникнала след края на Студената война. Заключениеето обобщава коректно изводите на изследването.

Оригиналността на представеното изследване е в неговия предмет, както той е формулиран в увода: „Стратегията за национална сигурност на Руската федерация до 2020 г.“ като „координиращ теоретичен модел на цялата система за сигурност на Русия“. А като

предмет изследването формулира „геополитическите аспекти“ на тази концепция. Бих казал, че устовилото се в българската академична традиция разграничаване на обект и предмет на изследване е практически непреводимо на много от западните езици (object, objet означава както обект, така и предмет, освен ако последното не е subject, sujet, което обаче носи двусмислието на изследващия субект). Предпочитам да се формулира експлицитно по-скоро основен изследователски въпрос, който организира изследването и оправдава неговата структура.

В представеното изследване на Галин Дурев се съдържа имплицитно такъв изследователски въпрос, както аз го разбрах: до каква степен съвременната външнополитическа визия на Руската федерация оказва влияние върху трансформацията на еднополюсната международна система, установила след края на Студената война. Струва ми се, че отговорът именно на такъв въпрос се търси в представената дисертация, но, разбира се, авторът би могъл да ме поправи, ако моята формулировка на основния му изследователски въпрос не го удовлетворява или се различава от неговите намерения. Следователно става въпрос за анализ на геополитическа визия (worldviews, ако използвам един вече добил известност термин в теорията).

Погледнато от такава гледна точка, представеното изследване е оригинално и новаторско, особено в средата на българската академия, където, и тук съм съгласен с едно изразено от автора мнение, по отношение на Русия преобладава едно по-скоро публицистично говорене, но много по-рядко критично академично изследване именно на руската гледна точка. В изследването е особено добър подхода на съпоставяне както на авторитетни академични и политически фигури на Запада, така и на авторитетни фигури от руския интелектуален, академичен и политически елит. Подходът не е неутрален, в смисъл на безкритичното приемане на една или друга теза, о обективен, в смисъл на спазване на необходимата аксиологична дистанция към формулираните твърдения и разбирания. Едно от свидетелствата за това са използваните и коректно цитирани 443 заглавия (вярно, не само изследвания, които преобладават, но и официални документи или текстове от медиите), публикувани на английски, френски, немски, руски, български и дори украински.

Какво в крайна сметка доказва изследването на Галин Дурев? Основните си изводи той формулира на различни места, но ги обобщава в заключението и те се свеждат до три основни:

1. Международната система се променя радикално, но това няма да доведе до загуба на хегемонната роля на САЩ.
2. В тази трансформация Русия ще играе една от основните роли, но няма да е единствения фактор на трансформацията.
3. Геополитическото обособяване на Евразия няма да произведе самостоятелен интегриран субект, оспорващ Евроатлантическия полюс.

Така направените заключения всъщност дават следния имплицитен отговор на имплицитния изследователски въпрос – съвременната геополитическа визия на Руската федерация оказва ограничено, но съществено влияние върху трансформацията на международната система. Такъв отговор на изследователския въпрос несъмнено може да бъде квалифициран като изследователски принос, защото разширява нашето разбиране за съвременната международна система.

По отношение на обявените приноси в автореферата, който представя коректно и пълноценно дисертацията, бих отбелязал, че първият и третият (обобщението на материала и разширяването на информацията) не могат да бъдат по същество приноси, защото това се очаква от всяко едно научно съчинение. Приемам останалите три приноса, макар и формулировката им да търпи подобрене. Несъмнено бих добавил като принос аргументирането на отговора на изследователския въпрос, формулиран по-горе.

Наред с формулираните вече бележки, бих отправил и един въпрос от методологически характер: не смята ли авторът, че ако основен предмет на изследването му е геостратегическата визия на Руската федерация, би било подходяща да мобилизира като изследователски подход и социалния конструктивизъм, както той е представен в вече станалото класика изследване на Alexander Wendt? Както и подхода на международните режими, особено що се отнася до възприятията за нормите в международната система? И дали подходът на политическия реализъм и на геополитиката са достатъчни, за да се разбере не само външнополитическата функция на публикуваните стратегии, но и тяхната вътрешнополитическа функция?

Представената дисертация е подкрепена от три публикации по темата, направени в научни издания. Заслужава си, обаче, да се направи и публикация в чужди издания, защото несъмнено изследването се вписва в едни интензивен международен дебат за трансформацията на съвременната международна система.

В заключение ще кажа, че представената дисертация притежава всички необходими качества като методология на изследване, стил на изложението, работа с източниците и най-вече – получени резултати, позволяващи да бъде приета като основание за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по специалност 3.3. Политически науки, на Галин Дурев.

проф. Антоний Тодоров, д.п.н.